

KRÚDY GYULA

*Az ördög alszik*

Különös, az álom és valóság, a költészet és látomás világába, „a szép múlt idők virághullató ősébe” viszi olvasóit Krúdy Gyula híres novelláival – amelyeknek leg-szebb darabjait tartalmazza új kötetünk – ábrándvilágba, ahol titokzatos nők „piros karikákon hintáznak”, s a még titokzatosabb Szindbád és társai szinte egyszerre élik át a többszólamú időt; az életet és halált, az ifjúságot és öregséget, az elemeire nem bontható költői szépséget és a rusztikus örömeiket. „Mindent szeretett, ami hazugság, illúzió, elképzelés, regény – vallja maga az író a *Szindbád ifjúsága* elé írt Tájékoztatóban –, ha egyszer rózsaszínű trikóban játszhatott volna a magasban a trapézon! – ha orgonista lehetett volna a hercegi kastélyban! – ha gyóntatóatyja a jezsuiták templomában! Keresett nőorvos Pesten vagy a nőnevelésben fiatal tanár! Éjjeli lámpa a Sacré Coeurben vagy nagybetű az imádságban, amelyet a nők kedveseikért mondanak a ferencieknél! Ablaküveg, amelyen át csókot küldenek, szentképecske a párna alatt, selyemszalag a vállfűzőben és rejtegetett költő, akinek műveit fiatal nők titkos helyen olvassák.” Krúdy Gyula hősei nem cselekvő, hanem emlékező hősök, akiknek emlékeiben az asszociáci-

ók szabad csapongása egybemossa a tárgyi valóságot a hangulatok-teremtette fantáziavilággal; de nem is lehetnek cselekvő hősök, hiszen többnyire hajótöröttek, akik félmúltba süllyedő, ködös jelenükben valami sohanemvolt életforma boldogságát űzik, keresik reménytelen nosztalgiával. Magányos jelenség Krúdy nosztalgikusan édes prózája klasszikus irodalmunkban; a kései romantika és a modern impresszionizmus lágy lírába hajló különös világa, amely megteremtve a lírai novellatípust, sok mai prózatörekvést megelőzött.